

Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Lindargötu

101 Reykjavík

Reykjavík, 20. janúar 2026

Efni: Umsögn um áform heildarendurskoðun á fyrirkomulagi við fjárfestingar ríkisins

Samtök atvinnulífsins (samtökin) hafa tekið til umsagnar áform um heildarendurskoðun á fyrirkomulagi við fjárfestingar ríkisins sem birt voru á samráðsgátt stjórnvalda 23. desember 2025 (mál nr. S-259/2025). Áformað er að leggja fram frumvarp til laga um fjárfestingar ríkisins sem á að fela í sér heildarendurskoðun á gildandi lögum um skipan opinberra framkvæmda. Í áformaskjali kemur fram að í frumvarpinu verði markmið og gildissvið núgildandi regluverks endurskoðað þannig að það nái yfir allar stærri og flóknari fjárfestingar ríkisins, óháð því hvort um sé að ræða byggingar, mannvirki, tæki, búnað, stafræna innviði eða aðrar eignir.

Samtökin fagna því að stjórnvöld skuli ætla að lögfesta skýrari og formfastari umgjörð um fjárfestingar ríkisins og telja fyrirhugað frumvarp vera tímabært skref. Opinberar fjárfestingar hafa veruleg áhrif á hagvöxt, framleiðni og samkeppnishæfni þjóðarbúsins og því er brýnt að ákvarðanir um slíkar fjárfestingar byggist á skýrum lagaramma og sjónarmiðum um gagnsæi og hagkvæmni til að koma eins og hægt er í veg fyrir óskilvirka nýtingu opinberra fjármuna.

Samtökin hvetja eindregið til þess að fyrirhugað frumvarp verði unnið þannig að efnisákvæði þess stuðli að skilvirkari og hagkvæmari ákvarðanatöku við opinberar fjárfestingar og betri nýtingu opinbers fjármagns. Samtökin telja það grundvallaratriði að skýrt liggi fyrir hvaða markmiðum opinberar fjárfestingar eigi að þjóna. Fjárfestingar ríkisins eru hvorki einsleitar að eðli né tilgangi og því er hvorki raunhæft né æskilegt að leggja sama matsramma til grundvallar í öllum tilvikum. Þarf því að tryggja ákveðinn sveigjanleika í fyrirhugaðri lagasetningu svo að greina megi á milli fjárfestinga sem miða að fjárhagslegri arðsemi, fjárfestinga sem fyrst og fremst þjóna samfélagslegum markmiðum og fjárfestinga sem eru stefnumarkandi eða fela í sér aukna áhættu, til dæmis á sviði nýsköpunar eða orkuskipta.

Samtökin leggja jafnframt áherslu á að ákvæði frumvarpsins miði að því að draga úr vanmati á kostnaði við opinberar fjárfestingar og ofmati á ávinningi í upphafi verkefna. Mikilvægt er að frumvarpið tryggi að allar meiriháttar fjárfestingar hins opinbera sæti faglegu og gagnsæju mati sem byggist á raunhæfum forsendum, feli í sér samanburð á valkostum og taki til heildarkostnaðar, -ávinnings og -áhættu¹. Lykilatriði er að faglegt mat verði ekki einungis formsatriði heldur raunverulegur grundvöllur ákvarðana um fjárfestingu.

Að lokum vilja samtökin árétta mikilvægi þess að fyrirhuguð lagaumgjörð um opinberar fjárfestingar tryggi jafnræði ríkis og einkaaðila og að opinberar fjárfestingar raski ekki

¹ Í þessu samhengi benda samtökin á að Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn hefur bent á að veikleikar í undirbúningsfasa verkefna séu ein helsta ástæða kostnaðaraukningar og tafa í opinberum framkvæmdum.

samkeppni á markaði. Samtökin árétta að ríkið þarf ekki að vinna öll verk heldur ætti það að einblína á grunnþjónustu við borgara. Í því samhengi er mikilvægt að fyrirhuguð lagasetning tryggi kerfisbundið mat á því hvort að markmiðum tiltekinnar fjárfestingar verði náð með fyrirliggjandi markaðslausnum eða samstarfi við aðila á einkamarkaði áður en ráðist er í fjárfestingar. Samtökin ítreka fyrri ábendingar sínar um kosti svokallaðrar samvinnuleiðar (PPP) hins opinbera og einkaaðila, sem m.a. tryggir áhættudreifingu, tryggir aðgang ríkisins að sérfræðipækkingu og eykur skilvirkni í þágu bættrar þjónustu og hagkvæmrar fjárfestingar í uppbyggingu opinberra innviða.

Virðingarfyllst,

f.h. Samtaka atvinnulífsins

Lilja Hrunn Lúðvíksdóttir